

## ПОНЯТТЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НЕВИРОБНИЧІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

THE CONCEPT OF CRIMINOLOGICAL ACTIVITY  
IN THE NON-PRODUCTIVE SECTOR OF UKRAINEСмірнов А.С., к.мед.н., доцент,  
докторант*Дніпровський державний університет внутрішніх справ*

У статті автором здійснено дослідження поняття кримінологічної діяльності в невинробничій сфері України. В ході дослідження, автор наголошує, що кримінологія як наука формує знання про злочинність, її причини, наслідки та попередження. Проте, у сфері практичної кримінологічної діяльності ці знання стають основою для конкретних заходів, які цілеспрямовані на вирішення відповідних ситуативних завдань, які виникають в межах суспільних відносин (становлять суспільну небезпеку).

Кримінологічна діяльність безпосередньо залежить від кримінологічної політики держави. Тобто кримінологічна діяльність є певним інструментом реалізації кримінологічної політики. Водночас, формування цілей та стратегій кримінологічної політики безпосередньо впливає на протидію суспільно небезпечним проявам (кримінальних правопорушенням).

Автор зазначає, що державне регулювання невинробничої сфери є невід'ємним елементом економічно стабільної та розвиненої держави. Проте корупція все більше проникає в усі сфери людської діяльності. Корупція подібна до вірусу, який вражає найслабші ланки суспільства, що призводить до руйнування економічної та політичної стабільності держави. Корупційні практики підривають довіру до державних органів влади та призводять до зниження соціально-економічної стабільності в країні.

Таким чином, кримінологічна діяльність знаходиться в безпосередній залежності від кримінологічної політики держави. Тобто, кримінологічна діяльність виступає певним інструментом реалізації кримінологічної політики. Тоді як, формування цілей та стратегій кримінологічної політики, прямо пропорційно впливає на протидію суспільно небезпечним проявам (вчиненню кримінальних правопорушень).

Тому, кримінологічна діяльність повинна займати визначне та пріоритетне місце в рамках соціальної політики держави. Тільки в такому випадку, вона буде сприяти забезпеченню основоположних прав і свобод людини, які гарантуються на законодавчому рівні. Кримінологічна діяльність має характеризуватися певними відмінностями, які залежать від сфери її провадження та специфіки реалізації. Тоді, можна буде вести мову, про ефективну кримінологічну політику у сфері запобігання кримінальним правопорушенням.

**Ключові слова:** невинробнича сфера, корупція, кримінологія, запобігання корупції, кримінологічна діяльність.

In this article, the author studies the concept of criminological activity in the non-productive sphere of Ukraine. In the course of the study, the author emphasizes that criminology as a science forms knowledge about crime, its causes, consequences and prevention. However, in the field of practical criminological activity, this knowledge becomes the basis for specific measures aimed at solving the relevant situational problems that arise within social relations (constitute a public danger).

Criminological activity is directly dependent on the criminological policy of the state. That is, criminological activity is a certain tool for the implementation of criminological policy. At the same time, the formation of goals and strategies of criminological policy directly affects the counteraction to socially dangerous manifestations (criminal offenses).

Thus, criminological activity should occupy a prominent and priority place within the framework of the state's social policy. Only in this case, it will contribute to ensuring the fundamental human rights and freedoms guaranteed at the legislative level. Criminological activity should be characterized by certain differences that depend on the scope of its implementation and the specifics of its implementation. Then, it will be possible to talk about an effective criminological policy in the field of criminal offenses prevention.

The author notes that state regulation of the non-productive sphere is an essential element of an economically stable and developed state. Nevertheless, corruption is increasingly penetrating all spheres of human activity. Corruption is like a virus that infects the weakest parts of society, leading to the destruction of the economic and political stability of the state. Corrupt practices erode trust in public authorities and lead to a decline in socio-economic stability in the country.

Therefore, when studying the conceptual foundations of the problem of preventing corruption in the non-productive sphere of Ukraine, it is also worth paying attention to the definition of corruption, criminological activity in general and criminological activity in the non-productive sphere of Ukraine in particular.

**Key words:** non-productive sector, corruption, criminology, prevention of corruption, criminological activity.

**Постановка проблеми.** Принагідно зауважимо, що державне регулювання невинробничої сфери є обов'язковим елементом економічно стабільної та розвиненої держави. Попри це, корупція все більш проникає в усі сфери життєдіяльності людини. Корупція подібно вірусу, заражає слабкі ділянки суспільства, що призводить до руйнування економічної та політичної стабільності держави. Корупційні прояви руйнують довіру до державних органів влади та спонукають до зниження соціально-економічної стабільності в країні.

Тому, досліджуючи концептуальні засади проблеми запобігання корупційним проявам в невинробничій сфері України, варто також звернути свою увагу на визначення поняття корупції, кримінологічної діяльності взагалі та кримінологічна діяльність в невинробничій сфері України зокрема.

**Дослідженням кримінологічної діяльності в невинробничій сфері України серед вітчизняних науковців займалися:** А.В. Андрушко, Д.О. Анісімов, К.А. Бабенко, О.С. Бондаренко, А.А. Буравська, М.В. Буряк, В.Г. Герасименко, Н.Г. Діденко, О.О. Дриголь, Н.О. Жукова, Б.Б. Коваль, М.В. Кондрашова, С.Ж. Лазаренко, В.І. Мельниченко, О.Л. Михайлюк, І.А. Нестерова, О.В. Новікова,

Н.М. Овчаренко, Т.П. Панченко, О.О. Пишуліна, Р.М. Резнік, А.В. Стаднік, О.Г. Хріль, В.В. Шабистий та інші. Але, варто зазначити, що поняття кримінологічної діяльності в невинробничій сфері України ще не виступало предметом окремих наукових досліджень у сфері кримінології.

**Мета статті** зосереджена на дослідженні поняття кримінологічної діяльності в невинробничій сфері України.

**Виклад основного матеріалу.** Слушно зазначає В.М. Трепак, що корупція є складним феноменом, одним з елементів соціальної дійсності, вплив якого поширюється на переважну більшість населення практично в усіх країнах світу, девальвуючи систему соціальних цінностей і пріоритетів, потреб та інтересів, практично всіх сфер суспільного життя та форм суспільної свідомості. Як і будь-яке складне явище, корупція немає єдиного, універсального визначення. У науковій, навчальній та публіцистичній літературі існує методологічна різноманітність підходів до розуміння корупції, відповідно, наявні різні трактування. Тому, на думку автора, на сучасному етапі розвитку досліджень із цієї проблематики досить складно сформулювати єдине визначення [1, с. 182].

Згідно Словника економіста та підприємця А.М. Туренко, І.А. Дмитрієва, О.С. Іванілова, І.Ю. Шев-

ченко «корупція» – це використання особою наданих їй службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди такій особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей [2, с. 170].

У великій українській енциклопедії за редакцією А.М. Киридонна запропоновано наступне визначення корупції. Корупція (лат. *corruptio* – псування, розбещування, підкуп), суспільне явище, що полягає у використанні державними посадовими особами, політичними і громадськими діячами своїх службових прав з метою особистого збагачення на шкоду державі й суспільству [3, с. 78].

Окремо, визначення корупції законодавцем надано в Законі України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. Зокрема, визначення розміщено у ч. 1 ст. 1 «Визначення термінів» Розділу 1 «Загальні положення».

Так, корупція – використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [4].

Поміж цього, дослідження корупції є важливим елементом в сфері кримінології. Оскільки корупція впливає не тільки на правову систему та посягає на суспільні відносини, але поряд з цим має соціальні та економічні наслідки. Корупція знаходиться в полі зору кримінологів, як один із видів протиправної діяльності, що потребує аналізу її причин і форм та формування методів боротьби з її проявами.

Згідно великої української енциклопедії «кримінологія» – наука про злочинність, її причини, особистість злочинця і заходи запобігання злочинності [3, с. 79]. Майже ідентичне визначення кримінології запропоновано у Великому тлумачному словнику сучасної української мови за редакцією В.Т. Бусел, як – наука, що вивчає злочинність, її причини, особу злочинця, а також розробляє заходи попередження злочинності [5, с. 587].

Л.С. Сміян та Ю.В. Нікітін зазначають, що визначення «кримінологія» часто пов'язують з її предметом і фактично зводять до перерахування його складових частин. Водночас, на їх думку, такий підхід є недостатнім, тому що при всій важливості предмета визначення науки повинно мати повну її характеристику, вказуючи в даному випадку на місце цієї науки в загальній системі знань, на найбільш важливі підходи до предмета дослідження, на кінцеву мету й завдання досліджуваних пошуків [6, с. 11].

Водночас Ю.В. Нікітін, С.Ф. Денисов та Є.Л. Стрельцов зазначають, що вбачаючи на соціально-правове значення кримінологічної науки її (кримінологію) можна розглядати як в широкому так і у вузькому значенні цього слова. Якщо розглядати її в широкому розумінні, то кордони кримінології поширюються на всі сфери життєдіяльності людини де вона може вчинити злочин. Бо, припускають автори, мабуть нема такої соціальної сфери, яка б своїми умовами не стимулювала або навпаки не стримувала кримінальні процеси. З іншого боку, кордони кримінології дещо обмежені. Це пов'язано з тим, на їх думку, що кримінологія не вивчає суспільство в цілому, а тільки ті причини та умови, які детермінували злочинність, вплинули на криміналізацію суспільних відносин. Звідси науковці наголошують, що кримінологія являє собою науку яка не тільки уособлює систему знань про злочинність, але і систему пізнання злочинності, що і сприяє визначенню та запровадженню системи заходів запобігання злочинності [7, с. 10].

Як можемо побачити, кримінологія як наука формує знання про злочинність, її причини, наслідки та попередження. Проте, у сфері практичної кримінологічної діяльності ці знання стають основою для конкретних заходів, які цілеспрямовані на вирішення відповідних ситуативних завдань, які виникають в межах суспільних відносин (становлять суспільну небезпеку).

З цього приводу Ю.М. Канібер зазначає, що філософія і психологія визначають діяльність як специфічний вид активності людини, спрямований на пізнання і творче перетворення навколишнього світу та підпорядкований певним мотивам і меті, має відповідний предмет (або об'єкт), структуру (дії та операції), засоби здійснення. Тому, автор переконаний, що виходячи з наукового тлумачення поняття людської діяльності, визначення кримінологічної діяльності можливо сформулювати наступним чином. У широкому, найбільш повному розумінні, кримінологічна діяльність – це система різноманітних за формою і напрямками дій громадян та колективних суб'єктів суспільного життя, що спрямовані на досягнення двоєдиної мети – надбання наукового знання про злочинність та інші, безпосередньо пов'язані з нею об'єкти, що охоплюються кримінологічним інтересом, і спираючись на ці знання ефективно впливати на злочинність засобами запобігання, знижуючи інтенсивність процесів детермінації, змінюючи якісні і кількісні показники злочинності до компромісно прийнятного суспільством стану. У вузькому, більш практичному, розумінні кримінологічна діяльність – це система дій переважно спеціалізованих суб'єктів, яка підпорядкована меті протидії злочинності профілактичними засобами, засобами запобігання злочинності [8, с. 153–154].

В.М. Дрьомін зазначає, що кримінологічна діяльність – особливий вид професійної спеціалізації, тобто діяльність, яка спрямована на вивчення, аналіз, прогнозування і запобігання злочинності та криміногенних соціальних процесів і явищ [9, с. 378].

Отже, можемо погодитись, що кримінологічна діяльність повинна здійснюватися з метою підвищення ефективності протидії правопорушенням. А досягнення цієї мети передбачає об'єднання зусиль суб'єктів кримінологічної діяльності, усунення дублювання в роботі, узгодженість їхніх дій стосовно своєчасного виявлення, припинення, розслідування й запобігання кримінальним правопорушенням, подолання причин та умов, які сприяють їхньому здійсненню [10, с. 144].

Поряд із тим, варто враховувати те, що кримінологічна діяльність уповноважених суб'єктів запобігання злочинності здійснюється в межах кримінологічної політики держави.

А.В. Коваленко з цього приводу зазначає, що кримінологічна політика держави в діяльності поліції є елементом внутрішньої політики держави, яка виражається у відповідних нормативних актах. Це конкретна діяльність держави, усіх гілок влади й державних органів щодо протидії криміногенним явищам, які існують у суспільстві та створюють передумови підвищення рівня злочинності серед населення. Тоді як, на його думку, кримінологічна діяльність держави в діяльності поліції є вольовою дією складною за своїм характером, вона є безперервною та сталою діяльністю держави щодо протидії кримінальним фактам. Тому, автор принагідно зауважує, що без розвитку й ефективного виконання кримінологічної політики держави ефективна діяльність поліції неможлива [10, с. 114].

На думку В.В. Голіни кримінологічну політику можна вважати своєрідною ідеологією, під впливом якої, з одного боку, розробляються форми, завдання, зміст, принципи діяльності держави у сфері нерепресивного напрямку боротьби зі злочинністю, а з другого – використовується найбільш обґрунтована з соціально-політичних позицій наявна або розробляється відповідно до неї нова теорія запобігання злочинності [11, с. 184].

Поряд із цим, на думку О.С. Іщука кримінологічна політика включає нейтралізацію об'єктивних і суб'єктивних чинників, що обумовлюють наявність злочинності в суспільстві, усунення недоліків та упущень в діючій системі профілактики, нейтралізацію дії причин і умов, досягнення цілей у процесі виконання покарання,

ресоціалізації осіб, звільнених з місць позбавлення волі. Формування кримінологічної політики на думку автора – це комплекс органічно взаємозалежних масштабних досліджень ситуації в країні, окремих регіонах з одночасним встановленням закономірностей економічного й соціального розвитку, його особливостей, кримінологічних закономірностей, характерних для даного періоду протидії злочинності, а також визначення механізму її реалізації в діяльності правоохоронних органів у формі керівних настанов. А реалізація кримінологічної політики – це втілення в життя розроблених і закріплених у законах і підзаконних актах цілей і завдань, концептуальних положень політики у сфері протидії злочинності через діяльність правоохоронних органів та інших органів, до компетенції яких входить боротьба зі злочинністю [12, с. 11–12].

Як можемо зрозуміти, кримінологічна діяльність знаходиться в безпосередній залежності від кримінологічної політики держави. Тобто, кримінологічна діяльність виступає певним інструментом реалізації кримінологічної політики. Тоді як, формування цілей та стратегій кримінологічної політики, прямо пропорційно впливає на протидію суспільно небезпечним проявам (вчиненню кримінальних правопорушень).

Таким чином, задля найбільш ґрунтовного дослідження питання кримінологічної діяльності в невинувачувальній сфері, потрібно в першу чергу, розглянути вже наявні наукові напрацювання, щодо визначення кримінологічної діяльності в залежності від суб'єкту та сфери її здійснення.

Зокрема, А.Є. Фоменко в рамках своїх наукових досліджень, приділяв увагу особливостям кримінологічної діяльності Національної поліції України. Зокрема, автор сформував власне визначення цієї діяльності та охарактеризував відповідні її риси.

Так, на думку зазначеного вище автора, кримінологічна діяльність Національної поліції – різновид діяльності, що являє собою сукупність правомірних дій поліцейських, які мають знання й навички їх застосування в галузі права загалом та кримінології зокрема, що здійснюються правовими засобами й методами з використанням актуальних кримінологічних технологій в освітній, науковій та практичних формах із метою протидії кримінальним правопорушенням, а також пов'язаним із ними негативним для суспільства явищам, усунення детермінантів учинення кримінальних правопорушень, з'ясування особи кримінального проступку та злочину, жертви кримінального правопорушення, визначення осіб, які потребують особливого захисту з боку держави та/або реабілітації [13, с. 12].

О.С. Ішук сформував власне бачення кримінологічної діяльності через призму дослідження теоретико-методичних та практичних засад кримінологічної діяльності органів прокуратури України.

Так, вищезазначених автор зазначає, що кримінологічна діяльність органів прокуратури – це інтегрована в єдину систему протидії злочинності сукупність функціональних елементів (засобів, форм і видів діяльності), за допомогою яких суб'єкт впливає на фактори злочинності, досягаючи тим самим результативного виконання визначених для органів прокуратури завдань і функцій. Її складають правозастосовна, юрисдикційна, правоустановча, правороз'яснювальна, правонадільюча і наглядова діяльність, інтегративним фактором для яких є цільова спрямованість на комплексне забезпечення безпеки в суспільстві [12, с. 21].

Поряд із цим, на погляд В. Юрчишина, кримінологічна діяльність прокурора у досудовому провадженні – це спеціальна наглядова діяльність, спрямована на своєчасне виявлення органами досудового розслідування причин і умов, які сприяли вчиненню злочинів, та вжиття обґрунтованих процесуальних і неprocesуальних заходів, спрямованих на їх усунення з метою мінімізації криміногенного впливу [14, с. 99].

П.С. Спринцев дійшов до висновку, що кримінологічна діяльність прокуратури – це організований, систематичний нагляд за станом законності органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень, виконанням кримінальних покарань та поступового впливу на осіб звільнених

з місць позбавлення та обмеження волі, а також за станом злочинності у суспільстві й соціальних групах, рівнем злочинних проявів, детермінантами, особою злочинця та заходами запобігання, з метою їх оцінки й підвищення ефективності контролю за злочинністю й прогнозуванням криміногенної ситуації [15, с. 400].

О.Г. Кальман в свою чергу, досліджував більш вузький напрямок кримінологічної діяльності прокуратури, а саме кримінологічну діяльність прокурора на стадії досудового слідства.

Зокрема, О.Г. Кальман зазначає, що зміст кримінологічної діяльності прокурора на стадії досудового слідства становлять дії прокурора, пов'язані з реалізацією його повноважень, згідно Кримінального процесуального кодексу України: участь прокурора у виконанні слідчих дій, спрямованих на виявлення та усунення причин і умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення; надання вказівок слідчому чи органу дізнання про виконання слідчих дій, спрямованих на виявлення й усунення причин та умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення; повернення кримінального провадження слідчому або органу дізнання для проведення додаткового розслідування чи дізнання у зв'язку з невиявленням причин та умов, що сприяли вчиненню кримінального правопорушення; відкликання недостатньо необґрунтованого подання слідчого або органу дізнання [16, с. 84–85].

С.І. Спільник розглядав кримінологічну діяльність в рамках дослідження теоретико-прикладних засад кримінологічної діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України.

Так, автор зазначає, що обсяг кримінологічної діяльності наповнюють запобіжні, наглядові, контрольні та управлінські заходи, метою яких є виявлення детермінант вчинення злочинів та їх усунення. Під поняттям кримінологічна діяльність Державної кримінально-виконавчої служби України науковець пропонує розуміти сукупність заходів аналітичного, координаційного, виховного, запобіжного, контрольного, організаційного, управлінського, наглядового, методичного, інформаційного та освітнього характеру, що вживаються суб'єктами, наділеними державно-владними повноваженнями на спеціально-кримінологічному, індивідуальному, віктимологічному рівнях по відношенню до засуджених осіб та персоналу органів і установ Державної кримінально-виконавчої служби України задля усунення, ослаблення, нейтралізації чинників, що сприяють кримінальним правопорушенням, перешкоджання здійснення злочинного наміру, припинення розпочатої злочинної діяльності, правового виховання осіб, схильних до вчинення кримінальних проступків та злочинів [17, с. 138–139].

В. Давиденко свого часу здійснювала дослідження кримінологічної діяльності суб'єктів кримінального судочинства. Так, авторка зазначає, що кримінологічна діяльність суб'єктів кримінального судочинства – поняття умовне і має розглядатися у широкому та вузькому значеннях. У широкому сенсі дане поняття охоплює всю роботу учасників кримінального процесу, проведену ними з метою попередження злочинів, вияву та усунення причин і умов розслідуваного злочину, правового виховання громадян тощо. У вузькому значенні – це діяльність суб'єктів кримінального судочинства щодо виявлення та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню злочину [18, с. 111].

Окремі питання кримінологічної діяльності розглядала Н.С. Сидоренко, в рамках дослідження теоретико-прикладних засад кримінологічної діяльності органів кримінального судочинства України.

Так, авторка зазначає, під поняттям кримінологічної діяльності органів кримінального судочинства України: 1) у широкому значенні: це складова правоохоронної діяльності, що являє собою сукупність процесуальних, організаційних, управлінських, наглядових, контрольних, інформаційних, аналітичних, експертних, превентивних заходів, що вживаються суб'єктами уповноваженими на виявлення, попередження, припинення, розкриття, розслідування кримінальних правопорушень, а також судових розгляд кримінальних проваджень з метою виявлення причин і умов вчинення кримінальних правопорушень, їх усунення, з'ясування особи кримінального проступку та злочину, а також жертви

кримінального правопорушення; 2) у вузькому розумінні: це діяльність сторони кримінального провадження з боку обвинувачення (слідчого, дізнавача, керівника органу досудового розслідування, керівника органу дізнання, прокурора), а також суду та державних судово-експертних установ, яка здійснюється в ході здійснення такого провадження з метою виявлення причин і умов, які сприяли вчиненню злочинів, їх усунення та мінімізації криміногенного впливу; 3) у буквальному розумінні: це врегульована кримінально-процесуальними нормами діяльність суду з виявлення причин і умов вчинення кримінальних правопорушень та ухвалення відповідного рішення для їх усунення під час розгляду кримінального провадження [19, с. 385].

В.М. Дрьомін в свою чергу, запропонував власне бачення сутності кримінологічної діяльності, з урахуванням специфіки роботи такого суб'єкта, як Державне бюро розслідувань. Кримінологічну діяльність Державного бюро розслідувань автор трактує з положень Закону України «Про державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 року № 794-VIII.

Так, автор зазначає, що кримінологічна діяльність Державного бюро розслідувань, відповідно до покладених на нього завдань та у межах своєї компетенції, полягає у формуванні та реалізації державної політики у сфері протидії злочинності, внесенні відповідні пропозиції на розгляд Кабінету Міністрів України, здійсненні інформаційно-аналітичних заходів щодо встановлення системних причин та умов проявів організованої злочинності та інших видів злочинності, протидію яким віднесено до компетенції Державного бюро розслідувань, та вжиття заходів до їх усунення [9, с. 377].

Окремої уваги, заслуговують висновки, які отримала Н.Є. Філіпенко під час дослідження кримінологічної діяльності судово-експертних установ України.

Так, науковець зазначає, що кримінологічна діяльність є пов'язаною з виявленням, усуненням, посла-

бленням і нейтралізацією причин та умов злочинності в цілому чи окремих її видів і конкретних кримінальних правопорушень, розробленням заходів попередження та усунення недоліків формування та функціонування суспільних відносин, прогнозуванням подальшого розвитку криміногенної ситуації, їх припиненням та запобіганням, а також утриманням і відверненням від переходу на злочинний шлях та забезпеченням ресоціалізації осіб, з тих чи інших причин схильних або до первинного, або до повторного чи рецидивного вчинення злочинів. Тож, на її думку, об'єктами кримінологічної діяльності експертних служб є безпосередньо не об'єкти дослідження, а відомості, інформація, факти й обставини, що походять від об'єктів дослідження і свідчать про особливості розвитку кримінального правопорушення [20, с. 183]. Окрім цього, кримінологічну діяльність варто класифікувати в залежності від спрямованості такої діяльності. Зокрема, виділяють теоретичну кримінологічну діяльність та практичну кримінологічну діяльність [8, с. 154].

Таким чином можемо зрозуміти, що кримінологічна діяльність повинна займати визначне та пріоритетне місце в рамках соціальної політики держави. Тільки в такому випадку, вона буде сприяти забезпеченню основоположних прав і свобод людини, які гарантуються на законодавчому рівні. Кримінологічна діяльність має характеризуватися певними відмінностями, які залежать від сфери її провадження та специфіки реалізації. Тоді, можна буде вести мову, про ефективну кримінологічну політику у сфері запобігання кримінальним правопорушенням.

Враховуючи вищезазначене, під кримінологічною діяльністю у невиробничій сфері України пропонуємо розуміти – діяльність уповноважених суб'єктів щодо попередження, виявлення, дослідження, аналізу, прогнозування та усунення причин (детермінант) і умов, які сприяли вчиненню характерного виду кримінальних правопорушень для цієї сфери.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Трепак В.М. Особливості дефініції поняття «корупція». *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 4 (97). С. 181–194.
2. Словник економіста та підприємця / А.М. Туренко, І.А. Дмитрієв, О.С. Іванілов, І.Ю. Шевченко. Харків : ХНАДУ, 2018. 340 с.
3. Велика українська енциклопедія. Тематичний реєстр гасел з напрямку «Юридичні науки» / за ред. д. і. н., проф. А.М. Киридон. Київ : Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво», 2017. 152 с.
4. Про запобігання корупції : Закон від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
6. Кримінологія : підручник / За заг. ред. Л.С. Сміяна, Ю.В. Нікітіна. Київ : Національна академія управління, 2010. С. 496 с.
7. Кримінологія : підручник / За заг. ред. Ю.В. Нікітіна, С.Ф. Денисова, Є.Л. Стрельцова. Харків : Право, 2018. 416 с.
8. Канібер Ю.М. Визначення поняття та видів кримінологічної діяльності. *Актуальні проблеми правової науки і державотворення в Україні в контексті правової інтеграції* : зб. матеріалів IX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Суми, 21-22 трав. 2016 р.). Суми : Видав. дім «Ельдорадо», 2016. С. 153–154.
9. Дрьомін В.М. Кримінологічні функції та кримінологічна діяльність ДБР. *Державне бюро розслідувань: на шляху розбудови* : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 16 червня 2018 р.) / редкол.: Г.О. Ульянова (голова ред.), В.М. Дрьомін, Є.Л. Стрельцов та ін.; НУ «ОЮА». Одеса : Юридична література, 2018. С. 375–379.
10. Коваленко А.В. Теоретико-прикладні засади кримінологічного забезпечення поліцейської діяльності в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Дніпро: ДДУВС, 2020. 455 с.
11. Голіна В. Кримінологічна політика в Україні: деякі теоретико-прикладні проблеми. *Вісник Академії правових наук України*. 2008. № 2 (53). С. 182–190.
12. Ішук О.С. Теоретико-методологічні та практичні засади кримінологічної діяльності органів прокуратури України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2016. 30 с.
13. Фоменко А.Є. Поняття та особливості кримінологічної діяльності Національної поліції України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 4. С. 8–15.
14. Юришин В. Кримінологічна функція прокурора у досудовому розслідуванні. *Юридична Україна*. 2012. № 8. С. 96–102.
15. Спринцев П.С. Прокуратура України в державному механізмі запобігання організованій злочинності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С. 400–404.
16. Проблеми протидії злочинності : підруч. / [Кальман О.Г., Козьяков І.М., Куц В.М., Лизогуб Б.В., Мірошніченко С.С., Подільчак О.М., Толочко А.М., Туркот М.С.]; за ред. проф. О.Г. Кальмана. Харків : Вид-во ТОВ фірма «Новасофт», 2010. 352 с.
17. Спільник С.І. Теоретико-прикладні засади кримінологічної діяльності Державної кримінально-виконавчої служби України : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Запоріжжя : Класич. приват. у-т, 2021. 412 с.
18. Давиденко В. Кримінологічна діяльність суб'єктів кримінального судочинства. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2008. № 4. С. 111–117.
19. Сидоренко Н.С. Теоретико-прикладні засади кримінологічної діяльності органів кримінального судочинства України : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 452 с.
20. Філіпенко Н.Є. Кримінологічна діяльність судово-експертних установ України : монографія. Харків : XXX, 2020. 392 с.
21. Anisimov D.O. Social condition of criminal liability for the illegal influence on the results of official sports competitions. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. Volume 2. С. 8–14.